

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національний університет «Одеська юридична академія»

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ
УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ
ТА ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ ХХІ СТОЛІТТЯ:
СИНЕРГІЯ НАУКОВИХ, ОСВІТНІХ
ТА ТЕХНОЛОГІЧНИХ РІШЕНЬ**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної
конференції

19 травня 2023 року

У двох томах

Том 1

Видавництво
«Юридика»
2023

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)
Є24

Рекомендовано до друку Вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 3 від 16.06.2023 р.)

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**.

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**.
Матеріали видано в авторській редакції.

Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та
Є24 глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх
та технологічних рішень : у 2 т. : матеріали Міжнар. наук.-
практ. конф. (м. Одеса, 19 травня 2023 р.) / за загальною редак-
цією С. В. Ківалова. – Одеса : Видавництво «Юридика», 2023. –
Т. 1. – 790 с.

ISBN 978-617-8263-39-3

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень». У першому томі збірника містяться наукові напрацювання вчених, практиків, військовослужбовців у теоретичній та емпіричній площині в умовах повномасштабного військового вторгнення у сферах філософських основ, загальної теорії та історичних досліджень держави і права, актуальних проблем світових соціально-політичних процесів, соціології та психології. Висвітлено питання загроз національній безпеці в їхньому конституційному вимірі, у рамках міжнародного та європейського права, трудового права та права соціального забезпечення, земельного, аграрного та екологічного права, пов'язані з функціонуванням економіки та підприємництва в умовах європейського вибору України. Розглянуто проблеми інформатизації та цифровізації суспільства, захисту інформації та кібербезпеки в умовах військового вторгнення, питання методики викладання іноземних мов, теорії та практики перекладу, проблеми лінгвістики та журналістики.

Збірник розраховано на наукових та науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, практичних працівників у сферах юридичної, економічної, соціологічної, політологічної, психологічної, філологічної наук, журналістики та кібербезпеки тощо.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)

ISBN 978-617-8263-37-9 (у 2 т.)
ISBN 978-617-8263-39-3 (т. 1)

© Національний університет
«Одеська юридична академія», 2023

2. Buzan Barry, Wæver Ole Regions and powers : the structure of international security Cambridge : Cambridge University Press, 2003. xxiv, 564 p.
3. Galtung Johan On the Future of the International System. *Journal of Peace Research*. 1967. 4(4). P. 305–333. URL: <https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/002234336700400401>
4. Stivachtis Ioannis Co-Operative Security and Non-Offensive Defense in the Zone of War. *Peter Lang Publishers*. 2001. 442 p.
5. Thompson William R. The Regional Subsystem. A Conceptual Explication and a Propositional Inventory. *International Studies Quarterly*, 1973. 17(1). P. 89–117. URL: <https://www.jstor.org/stable/3013464>
6. Roehrs Pine Weak states and implications for regional security: a case study of Georgian instability and Caspian regional. Research paper. 2005. № 97. 57 p. URL: <https://www.files.ethz.ch/isn/31842/rieas097.pdf>

Ключові слова: безпека, баланс сил, міжнародна безпека, регіональна безпека, регіональна співпраця.

Key words: security, balance of power, international security, regional security, regional cooperation.

ПЕХНИК АЛЕВТИНА ВАЛЕНТИНІВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри політичних теорій, кандидат політичних наук, доцент*

ДОПОМОГА УКРАЇНІ ВІД МІЖНАРОДНОЇ СПІЛЬНОТИ В ГАЛУЗІ ОСВІТИ ПІД ЧАС ВІЙНИ: РЕГІОНАЛЬНИЙ ТА ГЛОБАЛЬНИЙ АСПЕКТИ

З початком масштабної російської агресії система освіти стала ще одним фронтом боротьби України за свободу. Дехто з працівників освіти вирішив піти до лав збройних сил і зі зброєю в руках захищати Україну та читати лекції з окопів. Інші продовжують свою роботу, щоб підтримати дітей та їхніх батьків, зберегти надію та оптимізм і забезпечити молоде покоління українців освітою, де б вони не були. Ми всі розуміємо, що освіта під час війни є важливою темою, яка потребує співпраці між державними органами, організаціями допомоги та міжнародними співтовариствами для забезпечення максимальної освітньої можливості та захисту в таких складних умовах.

Одним з головним з викликів є безперервність навчання і на цей виклик відповіла ЮНЕСКО, яка мобілізувала внутрішні та зовнішні ресурси для підтримки Міністерства освіти і науки України за допомогою таких чотирьох заходів: надання комп'ютерного обладнання та обладнання для підтримки онлайн-викладання та навчання; розробка та розширення цифрових освітніх платформ і контенту; розробка системи електронного оцінювання вищої освіти; посилення системи психосоціальної підтримки та догляду для постраждалого від кризи населення.

ЮНЕСКО також підтримує студентів-біженців, які втекли з України. У Польщі ЮНЕСКО співпрацює з Робочою групою з освіти, щоб підтримати Міністерство освіти у зміцненні національної системи освіти. У Молдові ЮНЕСКО підтримує проект «Створення інклюзивного та недискримінаційного середовища для українських біженців у Молдові».

ЮНЕСКО провело комплексне картування інтеграційної політики приймаючих країн для українських дітей та молоді. Це швидко розширюється, щоб охопити країни за межами Європи, а також проаналізувати надання можливостей здобуття вищої освіти як для українських, так і для іноземних студентів за межами Європи.

Успішна мобілізація Глобальної освітньої коаліції ЮНЕСКО має вирішальне значення для надання конкретної підтримки українській освітній спільноті. Завдяки понад 30 залученим партнерам українські викладачі та студенти можуть мати доступ до програмного забезпечення, обладнання, освітнього контенту українською мовою та освітніх платформ, які надають їм спеціальну підтримку.

У співпраці з Глобальною цифровою бібліотекою, УВКБ ООН, NORAD, Світовим банком і Curious Learning ЮНЕСКО розпочало кампанію «Переклади історію в Україні» для видання книжок українською мовою. Понад 110 осіб зареєструвалися як волонтери-перекладачі чи коректори. На сьогоднішній день ЮНЕСКО продовжує активно мобілізувати ресурси для підтримки освітнього сектору України.

Інші організації також мали на меті обмежити вплив війни на українську освіту. Зараз ЮНІСЕФ розробляє в Україні програми для забезпечення гнучких методів навчання, які зможуть використовувати всі українські діти, як в Україні, так і в сусідніх країнах. Його мета полягає в мінімізації перерв у навчанні шляхом надання як формальної, так і неформальної освіти, навчальних матеріалів та психосоціальної підтримки для понад 1,4 мільйона студентів.

Крім того, ЮНЕСКО разом зі своєю Глобальною освітньою коаліцією допомогли забезпечити вчителів комп'ютерами для сприяння дистанційному навчанню в Україні. Вони також співпрацювали з Міністерством освіти і науки України, щоб створити систему, яка зосереджена на вступних іспитах для українських студентів для вступу до університетів та професійної підготовки. Це дозволяє учням продовжувати навчання в безпечному середовищі та продовжувати навчання, не піддаючи своє життя небезпеці.

Ще один аспект, на який слід звернути увагу – це **доступність освіти**. Для забезпечення доступності освіти під час війни є необхідним забезпечення достатніми фінансовими ресурсами, відповідною інфраструктурою та обладнанням. Також, слід враховувати, що освіта під час війни не обмежується лише навчанням з книжками. Учні та студенти потребують різноманітних освітніх можливостей, що включають в себе соціальну й емоційну підтримку, культурні заняття та доступ до медіа і технологій. Безумовно, освіту слід адаптувати до ситуації війни та намагатися зрозуміти потреби освітнього процесу в таких складних умовах. Головним є – забезпечити безпеку освітнього процесу

для неперервності навчання. Під час війни Україна зазнала значних руйнувань закладів освіти різних рівнів, втратила значні матеріальні ресурси для навчання.

Повномасштабне вторгнення стало руйнівним для вищої освіти. Маємо зараз значне руйнування інфраструктури ЗВО та втрату людського капіталу. Зруйновано вже більш ніж 400 закладів освіти і більше 3000 зазнали пошкоджень. Найбільших руйнувань зазнали Миколаївська, Харківська, Запорізька та Донецька області. Тому, країни відкривали свої кордони, щоб прийняти студентів, які намагалися зберегти своє життя. Оскільки до війни приблизно 83 % українців віком від 18 до 24 років навчалися у вищих навчальних закладах, студенти почали шукати способи продовжувати навчання. Велика частина студентів були вимушені покинути Україну і шукати прихистку в інших країн, де – або продовжили навчання в українських вишах дистанційно, або почали навчання у нових закладах в інших країнах. Попередній період навчання під час активної фази ковід 19 підготував український освітній процес до дистанційного навчання і це стало у нагоді під час військових дій.

Загалом, слід відзначити, що всі ці події вплинули не тільки на український освітній процес, а спровокували зміни й в національних системах світу. Національні органи влади у сфері освіти та університети приєдналися до засудження вторгнення в Україну та намагалися надавати будь-яку підтримку освітянській спільноті України. Важливим стало те, що різноманітні санкції спровокували розрив зв'язків з рф в сфері вищої освіти. Громадські об'єднання та університети Європи активно відреагували на ці події та висловили солідарність з Україною в боротьбі з агресором. Так, Міністерство закордонних справ Німеччини та міністри освіти Польщі, Литви, Латвії та Естонії надали свої рекомендації університетам зупинити на індивідуальному рівні академічну співпрацю з російськими державними та бізнесовими інституціями. Було рекомендовано не приймати участь у спільних академічних заходах та встановлювати нові зв'язки з рф галузі освіти. На Європейській конференції ректорів представники Німеччини, Чехії та Іспанії одними з перших засудили дії рф та висловили готовність надати підтримку українським студентам та науковцям. Також, студенти Гарварду та Стенфорду проводили акції щодо підтримки України, наприклад, кольорами прапора України було підсвічено будівлі вишів.

Важливою є реакція Асоціації європейських університетів, куди входять близько 900 закладів освіти та об'єднань ректорів із 48 країн Європи. Було скликано засідання членів асоціації та визначено, що необхідно надати підтримку університетським спільнотам, які постраждали від військових дій та допомагати українським університетам шляхом продовження співпраці з ними. Важливим є те, що було прийнято рішення щодо припинення співпраці з рф чи іншою країною, яка підтримує вторгнення в Україну.

На рівні Європейського Союзу було також обговорено це питання і прийнято рішення щодо підтримки українських студентів у рамках

програми «Еразмус+» та підвищення гнучкості в імплементації проєктів з українськими учасниками. в березні 2023 року Європейська комісія здійснила перегляд Річної робочої програми Європейського Союзу з освіти, навчання, молоді та спорту «Erasmus+» на 2023 рік. Загальний бюджет програми на цей рік було переглянуто в бік збільшення до нової загальної суми 4,43 млрд євро, що є найвищим річним фінансовим пакетом, коли-небудь досягнутим Програмою «Erasmus+». М. Габріель з цього приводу зазначила, що «ми посилюємо програму «Erasmus+ 2023» і, зокрема, її підтримку українцям, які покинули свою країну. Ми запрошуємо нашу спільноту Erasmus+ продовжувати висловлювати свою солідарність, яка була продемонстрована протягом минулого року, щодо учнів, студентів, вчителів та викладачів, які постраждали від війни в Україні. І ми заохочуємо організації, що працюють у сфері освіти та молоді, скористатися можливостями Erasmus+, подавши свої проєктні пропозиції до 22 березня 2023 року».

Також слід зазначити про підтримку Європейського студентського союзу, який координує дії з українським союзом та студентськими групами в сусідніх країнах. На національному та місцевому рівнях ESU допомогли провести переговори з урядами щодо спеціальних фондів. Було запущено гарячу лінію та онлайн-репозиторій для студентів.

Загалом, університети відкрили двері як для студентів, так і для викладачів. За даними Конференції ректорів Німеччини, студентам-біженцям надають «розширені консультації», у Великій Британії українські біженці отримали статус «home fee», що дозволяє їм навчатися в британських університетах без оплати за міжнародне навчання. Інститути в Північній Америці надають стипендії та субсидовані програми для українських біженців, а Канадський університет Альберти надав повністю безоплатне навчання для українських іноземних студентів. Було активовано допомогу українським науковцям, а Scholars at Risk підтримали переміщених науковців для роботи в американських установах. Зараз біля 100 британських університетів приєдналися до партнерства щодо допомоги українським навчальним закладам.

В цілому, вторгнення в Україну та боротьба українського народу за свою свободу та незалежність відкрила нове вікно можливостей для прискорення інтеграції України. Ми вже зараз маємо статус кандидата на членство в ЄС та знаходимося на високому рівні секторальної інтеграції українських освіти і науки. Тому, сподіємося, що 2023–2024 роки будуть підтвердженням руху у напрямку до ЄС та забезпечення впровадження в українське суспільство європейських принципів, підходів та практик в освітній та науковій сферах.

Ключові слова: війна в Україні, освіта, Європейський союз, партнерство, міжнародні організації, вища освіта, європейський напрямок розвитку.

Key words: war in Ukraine, education, European Union, partnership, international organizations, higher education, European direction of development.

Ужитчак Анастасія Юрійвна

Причини та умови виникнення злочинності серед неповнолітніх у післявоєнній Україні (40–60 рр. XX ст.) 140

Саранчук Олександра Валеріївна

Правове регулювання участі населення півдня України у волосному судочинстві (друга половина XIX – початок XX ст.) 143

Войцехівська Дарина Юрійвна

Адміністративно-правові умови розвитку конфесійної освіти кримськотатарського та караїмського населення півдня України у XVIII – початку XIX ст. 146

СЕКЦІЯ 4

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СВІТОВИХ
СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ ПРОЦЕСІВ**

Кормич Людмила Іванівна

Безпековий аспект державної інформаційної політики: виклики і загрози для України 151

Вітман Костянтин Миколайович

Законодавство України щодо реалізації Європейської хартії регіональних або міноритарних мов 154

Мамонтова Елла Вікторівна,

Пелевін Євген Юрійович 157

Фази реалізації політичного процесу: від теорії до практики 157

Каракуркчі Ганна Володимирівна,

Козинець Іван Павлович

Перспективні напрями розвитку сучасних українсько-польських відносин 161

Яковлев Денис Вікторович

Європейський вибір середнього класу в Україні 163

Завгородня Юлія Володимирівна

Кіберагресія в сучасних політичних процесах 166

Козьмініх Альона Віталіївна

Особливості та ефективність діяльності органів місцевого самоврядування в умовах воєнного стану 168

Краснопольська Тетяна Миколаївна

Ефективність використання ІКТ у системі публічного управління . . 170

Милосердна Ірина Михайлівна

Регіональна безпека в системі міжнародної безпеки: теоретичний вимір дослідження 173

Пехник Алевтіна Валентинівна

Допомога Україні від міжнародної спільноти в галузі освіти під час війни: регіональний та глобальний аспекти 175